

דף ז.

עין משפט ג.

או"ח סימן תרצה פ"ג ד

ה. ד. חייב לשלוח לחבירו שתי מתנות בשר או מיני אוכלים ז שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מתנות לאיש אחד.

וכל המרבה לשלוח לריעים הרי זה משובח, ואם אין לו, מחליף סעודתו עם חבירו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו.

הגה: יש לשלוח המנות ביום ולא בלילה ח.

הגה: שלח מנות לחבירו ולא רצה לקבלם או שמחל לו יצא י"ח.

הגה: אשה חייבת במתנות לאביונים ומשלוח מנות כאיש ט, ואשה תשלח

ז. ואין יוצאין בבגדים וסדינים, תה"ד סי' קי"א. ט"ז ס"ק ד'. וכן בתרנגולים חיים לא יצא אבל בשחוטים יצא, כ"כ הפר"ח. ומדברי המהרי"ל בעינין ג"כ מבושלים, וכ"כ בח"א כלל קנ"ה אות ל"א.

ו. ושתי מנות אלו כנגד שתי מנות שנתן אחשוורוש לאסתר את בית המן וגם הטבעת, ב"ח וא"ר. ובמין אחד מאכל ומין אחד משקה יצא, כ"כ הפר"ח והר"ן בפ"ק דמגילה. וכתובת בנין ציון סי' מ"ד נסתפק אם הביא בעצמו המנות ולא ע"י שליח אם יצא י"ח כיון דכתיב "ומשלוח", וכתב הכף החיים באות מ"א דמצינו כמה פעמים בתורה לשון שליחות וא"צ ע"י שליח, כמו לגבי נח וישלח ידו ויקחה, ולגבי אברהם נאמר וישלח אברהם את ידו, וכן וכי תשלחנו חפשי מעמך, ומסיים ומ"מ אם אפשר ע"י שליח מפני הכבוד עדיף ואם א"א יעשה בעצמו.

אם שלח המנות לחבירו ונאנסו, המשלח לא יצא, דהכל תלוי בשמחת המקבל. כה"ח אות מ"ג.

דג וביצה שעליו הוי שתי מנות ויוצא בזה, שם באות מ"ד.

ו. שלח מנות ונגנבו או אבדו חייב לשלוח אחרים. שם באות מ"ה.

ז. שלח לחבירו תרנגולת ולא ידע שהיא טריפה ואכל ממנה המקבל, ואח"כ נודע שהיא טריפה הדבר במחלוקת אם יצא. שם באות מ"ו. גם עני המתפרנס מן הצדקה חייב במשלוח מנות לרעהו. ב"ח סי' תרצ"ד.

במשלוח מנות לקטן אינו יוצא שכתוב "לרעהו" לא כן במתנות לאביונים אם הקטן מבין שנותנים לו מעות פורים. ובן י"ד ששולח לבן ט"ו או להיפך בדיעבד יצא כי לכתחילה ראוי ליתן דבר שיכול להנות ממנו המקבל בו ביום, כה"ח אות ט"ז ומ"ב או ב'.

ח. וה"ה מתנות לאביונים. מ"א ס"ק י"ג.

ט. והגם שכתוב ומשלוח מנות "איש" לרעהו אף הם היו באותו הנס כמו שהן חייבות במגילה. מ"ב אות כ"ה.

ובמקום שעושים גם ט"ו פורים מספק צריך לעשות ג"כ כל מצות היום.

לחברתה, ואיש לא ישלח לאלמנה^י שיבא עי"ז לספק קידושין^כ, אבל במתנות לאביונים אין לחוש לשלוח לאלמנה.

עין משפט ד. או"ח סימן תרצד סעיף א

א. חייב כל אדם לתת לפחות שתי מתנות לשני עניים^ל.

הגה: י"א שיש ליתן לפני פורים זכר למחצית השקל^מ מין המטבע הקבוע

- י. וה"ה לגרושה או בתולה. כה"ח אות נ"ט.
- כ. הגם שהמקדש בלא עדים אין חוששין, מ"מ שמא קידשה לפני כן בעדים ואינם לפנינו ואלה הסבלונות שאחרי הקידושין.
- ו. אבל במתנות לאביונים שהם מעות אין חשש זה שאין שולחין מעות כסבלונות אחרי הקידושין. מ"ב אות כ"ז, וכה"ח אות ס'.
- ל. ו. ואפי' עני המתפרנס מן הצדקה, כמו בד' כוסות של ליל פסח, משא"כ בשאר צדקה שאינו חייב אלא פעם אחת בשנה כדי לקיים מצות צדקה כמ"ש ביו"ד סי' רמ"ח-ורמ"ו. כ"כ הב"ח והט"ז, אבל הפר"ח כתב דעני המתפרנס מן הצדקה פטור ממתנות לעניים, אבל הברכי יוסף ועוד הסכימו לדברי הב"ח והט"ז, וכן כתב המ"ב באות א'.
- ו. ומ"מ שני עניים יכולים להחליף כדי לקיים מתנות לאביונים, כ"כ הבן איש חי פ' תצוה אות ט"ו. ומ"ב אות ב'.
- ו. גם האשה חייבת במתנות לאביונים, ומשלוח מנות כמו האיש.
- ו. ומה שלא מברכים על מתנות לאביונים ומשלוח מנות, כתב הרשב"א מפני שאפשר שלא יקבלו, ומ"מ יאמר לשם יחוד לפני כן.
- ו. ומוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודת פורים ובמשלוח מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה אלא לשמח לב אביונים ואלמנות ויתומים, שנאמר "להחיות רוח שפלים ולב נדכאים". מ"ב אות ג'. ומתנות לאביונים שיעורם מעיקר הדין אפי' בשתי פרוטות ומ"מ י"א שיעור לכל אחד במה שיקנה ג' ביצים אוכל, ואם נותן לו מאכל צריך שיתן לו שיעור ג' ביצים מפת. ועיין בכה"ח אות ז'.
- ו. ואם נתן ב' המתנות לעני אחד י"א דלא יצא אלא צריך לב' עניים. איש ואשתו נחשבים לב' עניים. כה"ח אות י'.
- ו. מתנות לאביונים יוצאים גם בנתן לקטן אביון שמבין שנותנים לו מעות פורים, אבל מנות איש לרעהו אין יוצאין בנתינתם לקטן שכתוב בזה "רעהו". כה"ח אות י"ב.
- ו. מתנות לאביונים אין יוצאים בכסף מעשר וכן למחצית השקל מכסף מעשר. כה"ח אות י"ד מ השל"ה.
- ו. ולא יתן להם לפני פורים שמא יאכלו אותם קודם פורים. כ"כ המ"א בס"ק א'. ואם שלחם ע"י שליח שביום פורים מגיע לידם יצא י"ח. כה"ח אות ט"ו.
- ו. ולכתחילה ראוי ליתן לאביון דבר שיכול ליהנות ממנו ביום פורים. שם אות ט"ז. מ"ב אות ב'.
- ו. ומתנות לאביונים יש לתת דוקא אחר מקרא המגילה, כך כתב בשער הכוונות דף ק"ט ע"ג, וזה ע"פ סודן של דברים.
- מ. מי שידו משגת יש לעשות זכר למחצית השקל שיתן מטבע כסף שאפשר לקנות בו מחצית השקל שהוא ג' דרהם כסף וכמו שכתב הרמב"ם בפ"א מהלכות שקלים.

באותו מקום. ומאחר וג"פ נזכר תרומה ^ב יש ליתן ג"פ מחצית המטבע, ויש ליתנו קודם מנחה בערב פורים ^ט.

הגה: אין חייב ליתנו אלא מבין כ' ^ע שנה ומעלה. וי"א שנותנים מחצית השקל לצדקה מלבד ג' מחציות אלו, ואין נוהגין כן.

דף ז:

עין משפט א. אר"ח סימן תרצה סעיף ד
עיי' לעיל דף ז. עין משפט ג.

עין משפט ב. אר"ח סימן תרצה סעיף ב

ג. ב. חייב אדם להתבסס ^פ בפורים עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

הגה: וא"צ להשתכר אלא ישתה יותר מהרגלו וישן, ומתוך שישי' אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי.

הגה: יש שנהגו ללבוש בגדי שבת ויו"ט בפורים ^ז.

ו. וקודם שיפריש זכר למחצית השקל יאמר לשם יחוד, ואח"כ יתן אותו ליד הגבאי של ת"ח או של עניים, או יתן אותו בעצמו בידו בצנעה לת"ח או לעני יר"ש.

ג. ואין לזה שייכות דשנים שהם תרומת המשכן היה רק במדבר חד פעמי למשכן ולא כל שנה וכן תרומת האדנים ג"כ חד פעמי. כה"ח אות כ"ג.

ט. היינו בתענית אסתר, ואם התענית הוקדם ליום ה' בשבוע יתנו ביום התענית קודם מנחה לצרפו לתענית.

ע. וזוהי דעת הרע"ב במסכת שקלים פ"א אבל התוס' יו"ט כתב שהפוסקים חולקים וס"ל דמבין י"ג שנים ויום אחד חייב ונשים פטורות, אך כיון שכתוב לכפר על נפשותיכם נהגו לתת גם עבור הנשים והילדים. כה"ח אות כ"ז.

פ. היינו למצוה ולא לעיכובא, מ"מ למי שמזיק לו היין וחלש במזגו אינו מחוייב בכך. כה"ח אות ט"ז. ועיי' שם כמה פי' עד דלא ידע. ושם באות ט"ו היודע בעצמו שאם ישתה יבא לזלזל בברכת המזון או בתפילת מנחה או מעריב, או שינהג קלות ראש מוטב שלא ישתכר.

צ. ומהרח"ו היה רגיל לטבול בערב פורים כמו בערב הרגל. כה"ח אות י"ג. וילבש בגדי שבת מהערב ולא כמו שכתבו מהבוקר של יום פורים. שם.

הגה: נוהגים לעשות סעודת פורים אחר מנחה ^ק, ורוב הסעודה צריכה להיות ביום. וכשחל פורים ביום ו' יעשו הסעודה בשחרית משום כבוד השבת.

הגה: טוב לעסוק בתורה קודם שיתחיל בסעודה ^ר, וסמך לדבר "ליהודים היתה אורה ושמחה" "אורה" זו תורה ואח"כ ושמחה.

הגה: י"א שאם הזיק את חברו מכח שמחת פורים ^ש פטור מלשלם. ועיין בחו"מ סוף סי' שע"ח.

עין משפט ג. או"ח סימן תרצה פעיף א

א. סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ^ת.

הגה: מ"מ גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה.

הגה: מצוה להרבות בסעודת פורים ^א, ובסעודה אחת יוצאים י"ח.

עין משפט ד.הו. או"ח סימן תצה פעיף א

א. כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ביו"ט ^ב, חוץ ממלאכת אוכל

ק. ובתה"ד סי' ק"י כתב הטעם וסיים דעיקר הסעודה בשחרית וגם הגר"א כתב דיכוון לצאת בסעודת שחרית, והרש"ש כתב שע"פ סודן של דברים יש לעשות אחרי תפילת שחרית וכן נהגו בבית אל. כה"ח אות כ"ג. וטוב שאדם יאסוף אנשי ביתו כי א"א לשמוח ביחיד, ובלבד שיעסקו בדברי תורה ובשירות ותשבחות אבל אם ח"ו יעסקו בדברים בטלים והוללות עדיף שאדם יעשה ביחידות. שם אות כ"ד.

ר. גם מגינה עליו שלא יארע לו קלקול בסעודה. ד"מ אות ג'.

ש. אבל אם כיון להזיק ולא עשה את זה מתוך שמחה חייב, וי"א דאם הזיק לו בגופו חייב. כה"ח אות כ"ט-ל'.

ת. דכתיב ימי משתה ושמחה, לבוש.

א. אם עשה סעודת פורים בלא לחם יצא, ברכי יוסף אות א', ועיין בכה"ח אות ג'.

ב. ממשנה ביצה ל"ו ובמגילה ז', ובגמ' ביצה י"ב וכבית הלל.

והטעם משרשי המצוה כדי שיזכרו ישראל הניסים הגדולים שעשה להם השי"ת ולאבותיהם וידברו במ ויודיעו לבניהם ולבני בניהם. ואם היו מותרים אפי' במלאכה קלה כל אחד יהיה פונה לעסקו וכבוד הרגל ישכח. ועוד, שלא ניתנו ימים טובים לישראל אלא שיתעסקו בהם בתורה.

ואפי' מלאכה שאסורה בשבת משום שבות, אסורה ביו"ט. וכן אמירה לגוי. ב"י, ומ"ב אות א'.

נפש ג' וחוזן מהוצאה והבערה ד', וה"ה מכשירי אוכל נפש ה' שלא היה אפשר לעשותן מאתמול.

הגה: ויש מחמירין באוכל נפש עצמו ו', כל שאינו מפיג טעמו כלל אם היה עושהו מעיו"ט.

הגה: מ"מ בלא עשאהו מעיו"ט ויש בו צורך יו"ט מותר לעשותו ע"י שינוי ז'.

עין משפט ז. אור"ח סימן תריא פעיף ב

ב. כל מלאכה שחייבים עליה בשבת חייבים עליה ביוה"כ ה', וכל שבשבת פטור אבל אסור גם ביוה"כ כן, אלא שבשבת זדונו בסקילה ט' אבל יוה"כ זדונו בכרת.

מ"מ צרכי חולה שאין בו סכנה אפי' שאסור ע"י ישראל אומר לעכו"ם ועושה אפי' בשבת. מ"מ אסור לומר לקראים שיעשו לו מלאכה ביו"ט. גם בחולה שאין בו סכנה. כה"ח אות ד'.

ובענין מלאכה שאינה צריכה לגופה וכיבוי ביו"ט, עיין בסי' רע"ח ובסי' תקי"ד.

ג. כמ"ש "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם".

ד. דין הבערה יתבאר בסי' תקי"א. ודין הוצאה בסי' תקי"ח.

ה. אבל אוכל נפש עצמו אפי' באינו מפיג טעמו מותר ביו"ט לדעת השו"ע, מ"מ הברכי יוסף ועוד כתבו כדברי הרמ"א דכן ראוי להחמיר אפי' באוכל נפש עצמו. כה"ח אות י'.

ו. גזירה שמא יניח אדם מלאכות שאפשר לעשותן מערב יו"ט לעשותן ביו"ט ונמצא יו"ט כולו הולך בעשיית אותן מלאכות וימנע משמחת יו"ט. כה"ח אות י"ב.

אבל לשין ואופין ושוחטין ומבשלין ביו"ט, שאם עשה אלו הדברים מערב יו"ט יש בכך הפסד או חסרון טעם, שאין לחם חם או תבשיל שבשל היום כמו לחם ותבשיל שעשה אתמול. ואין בשר שנשחט היום כבשר שנשחט אתמול, מרמב"ם פ"א מהלכות יו"ט הלכה ח'.

ז. כדי שמתוך כך יזכרו שהוא יו"ט ולא יבא לעשות יותר ממה שצריך ליו"ט. כה"ח אות י"ט. ומותר לכתחילה להמתין עד יו"ט ולעשותו בשינוי, וכך משמע בסי' תק"ד. מ"א ס"ק ג'.

ולחולה מותר בלא שינוי אף באין בו סכנה. כה"ח אות ט"ז משולחן גבוה.

ח. ולענין עירובי תחומין וחצירות דינו כמו בשבת. כה"ח אות ח'.

ט. אף שאין נפ"מ בזה"ז מ"מ אם אדם חבל בחבירו בשבת פטור מתשלומין, אבל החובל ביוה"כ חייב כמ"ש בחו"מ סי' תכ"ד סעיף ב'. מ"ב אות ד'. ועיין במש"כ בחו"מ שם באות ג'-ד'.

ב. ג. כל שאסור לטלטלו בשבת י' אסור לטלטלו ביוה"כ, והתירו לחתוך ירק כ' ולשבור ל' האגוזים מן המנחה מ' ולמעלה כשחל יוה"כ בחול, והיום נהגו לאסור נ'.

הגה: אם נפלה דליקה ביוה"כ מותר להציל סעודה אחת ס', כמו שמציל בשבת לסעודת המנחה.

ונהגו שהתינוקות משחקים באגוזים ע' ואין למחות בידם אפי' קודם מנחה, ונשתרבב מנהג זה מהיתר שכירת האגוזים.

-
- י. ואסור לחמר אחר בהמה ביוה"כ גם בשל אחר, ועל שלו חייב משום שביתתה.
 - כ. היינו בתלוש מאתמול כמ"ש בגמ' שבת קי"ד ע"ב, ועיין בכה"ח אות י"ב כמה טעמים בראשונים.
 - ל. ולהניחם עם קליפותיהם עד הערב, ויש מתירים גם להוציא הקליפות, אך אין נפ"מ בזה שנהגו כבר איסור כמו שמסיים השו"ע.
 - מ. היינו מנחה קטנה. מ"ב אות ז'.
 - נ. וה"ה שאר תיקוני מאכל של הערב אחר מנחה קטנה. ר"ז אות ח'.
 - ס. שלא יצטרכו עוד להתענות בערב שלא יהיה להם מה לאכול. מ"ב אות יו"ד.
 - ע. ודוקא על השולחן או במקום מרוצף שאין חשש השואת גומות. כ"כ הפר"ח.